

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ ТА ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

SOCIAL PARTNERSHIP BETWEEN BUSINESS AND PUBLIC AUTHORITY IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTING SOCIAL RESPONSIBILITY

У статті досліджено погляди науковців на визначення поняття „соціальне партнерство”. Виділено механізм реалізації соціального партнерства, які ґрунтуються на об’єднанні інтересів держави та бізнесу.

Визначено, що результатом взаємодії держави і бізнесу можна вважати здійснення бізнесом соціального підприємництва. Надано визначення поняття „соціальне підприємництво” як різновид бізнесу, який має дві мети: з одного боку – розв’язання суспільних проблем, з іншого – отримання прибутку, та має благодійну й комерційну складову. Наведено моделі, за якими можуть працювати соціальні підприємства.

Наголошено, що в Україні соціальне партнерство недостатньо було розвинуто, а більшого поширення така форма співробітництва як державно-приватне партнерство. У 2015 році було внесено зміни до механізму реалізації державно-приватного партнерства у напрямку його наближення до соціального підприємництва, спрямованого на підтримку осіб, що постраждали у наслідок збройної російської агресії.

Запропоновано Механізм реалізації соціального партнерства бізнесу та публічної влади в сучасних умовах, обтяжених війною. У механізмі наведено перелік напрямів діяльності, які може здійснювати соціальний підприємець в межах соціального партнерства з органами публічної влади. За кожним з напрямків діяльності запропоновано методи державної підтримки, які мають полягати у наданні податкових пільг в частині дозволу включення до складу інших витрат не операційної діяльності та зменшення оподаткованого прибутку (доходу) соціального підприємця (підприємства чи фізичної особи) у разі понесення витрат, пов’язаних із реалізацією соціальних програм, та зменшення ставок податку на прибуток та податку на додану вартість. А також застосування зменшеної ставки єдиного соціального внеску для підняття мотивації у разі працевлаштування соціально-незахищених верств населення.

Ключові слова: соціальне партнерство, соціальне підприємництво, соціальний підприємець, бізнес, публічна влада.

The article examines the views of scientists on the definition of the concept of “social partnership”. The mechanism for implementing social partnership is highlighted, which is based on the unification of the interests of the state and business.

It is determined that the result of the interaction of the state and business can be considered the implementation of social entrepreneurship as a business. The definition of the concept of “social entrepreneurship” is given as a type of business that has two goals: on the one hand, solving social problems, on the other, making a profit, and has a charitable and commercial component. Models are presented according to which social enterprises can work.

It is emphasized that in Ukraine social partnership was not sufficiently developed, and such a form of cooperation as public-private partnership is more widespread. In 2015, changes were made to the mechanism for implementing public-private partnership in the direction of its approximation to social entrepreneurship, aimed at supporting persons who suffered as a result of armed Russian aggression.

The Mechanism for the Implementation of Social Partnership between Business and Public Authorities in Modern Conditions, Encumbered by War, is proposed. The mechanism provides a list of areas of activity that a social entrepreneur can carry out within the framework of social partnership with public authorities. For each area of activity, methods of state support are proposed, which should consist in providing tax benefits in terms of allowing the inclusion of non-operating activities as part of other expenses and reducing the taxable profit (income) of a social entrepreneur (enterprise or individual) in the event of expenses incurred related to the implementation of social programs, and reducing the rates of income tax and value added tax. As well as the application of a reduced rate of a single social contribution to increase motivation when employing socially vulnerable segments of the population.

Key words: social partnership, social entrepreneurship, social entrepreneur, business, public authorities.

УДК 351.84
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.38.51>

Коваленко І.І.
викладач кафедри соціології
Запорізький національний університет

Постановка завдання. Реалії сьогодення: проведення бойових дій; знищення цивільної, промислової, критичної інфраструктури, поява великої кількості соціально-незахищених верств населення (внутрішньо переміщених, осіб, що отримали важкі поранення та інвалідність, втратили годувальника); зубожіння населення вимагають від держави нових кроків у напрямку пошуку джерел фінансування соціально-економічних програм та відновлення національної економіки й країни в цілому. Все це можна реалізувати шляхом

залучення до соціальних проектів представників бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання соціального партнерства було сферою інтересів багатьох науковців, які його досліджували у різних сферах. Так, М. В. Ільїна досліджувала соціальне партнерство у сфері туристично-рекреаційної діяльності [1]; Н. В. Шевченко в сфері освіти [2]; Л. Василенко та А. Василенко в процесі формування місцевих бюджетів [3]. С. Б. Іваницька та І. А. Коротка в своїх роботах доводили, що

соціальне партнерство – є основою ефективної діяльності підприємства [4]. Н. Спасів, Г. Кулина та Н. Лубкей у своїх роботах розглядали природу соціального партнерства та виокремили основні аргументи й умови, що забезпечують його існування у державі. Визначили найважливіші соціальні проблеми у вітчизняній соціальній сфері та аргументували необхідність розвитку соціальної відповідальності в корпоративному управлінні, соціального діалогу та використання економічних стимулів активізації підприємництва для забезпечення пріоритетів соціально-економічного зростання держави [5]. Роботи О.З. Панкевича присвячені дослідженню сутності, завдань, ознак та різновидів соціальної держави; зроблене порівняльне дослідження основних моделей соціальної держави; приділено увагу тенденціям розвитку участі приватного бізнесу та недержавних неприбуткових організацій у виконанні функцій соціальної держави у забезпеченні соціального партнерства [6]. На сьогодні ця тема набула ще більшої актуальності, що обумовлено необхідністю тісної взаємодії держави та бізнесу у напрямку реалізації багатьох соціальних проектів в контексті подолання наслідків збройної агресії.

Виклад основного матеріалу. Багато вчених розуміють досить вузько поняття „соціальне партнерство” застосовуючи його лише щодо царини трудових відносин. Але на думку О.З. Панкевич, механізми й методи соціального партнерства можуть використовуватись у будь-яких галузях, де перехрещуються інтереси різних груп. Зокрема, предметом соціального партнерства можуть стати: соціально-економічні консультації з широкого кола питань між різноманітними суб'єктами політичної системи, включаючи державу; угоди між споживачами та виробниками щодо рівня цін та обслуговування; взаємини між державними органами соціального забезпечення, благодійними фондами та об'єднаннями інвалідів, багатодітних сімей; розв'язання екологічних та міжнаціональних проблем [6].

Н. Спасів, Г. Кулина та Н. Лубкей акцентують, що ідеологія соціального партнерства ґрунтується на тому, що влада, бізнес і громадські організації, які представляють інтереси населення і найманих працівників, взаємодіють і будують свої відносини, виходячи з необхідності забезпечення: соціальної стабільності і порядку в суспільстві; стійкого й динамічного розвитку економіки; правового захисту і реалізації основних прав і свобод особистості; створення умов гармонійного розвитку людини [5, с. 14]. І знову таки ми бачимо досить звужене визначення яке більше стосується вза-

ємовідносин між роботодавцем та працюючими у напрямку захисту прав останніх.

Проте, І. С. Біла та О. О. Шевченко виділяють наступні механізми реалізації соціального партнерства, що ґрунтуються на об'єднанні інтересів держави та бізнесу:

- держава бере на себе відповідальність за соціальні гарантії бізнесу, отримуючи натомість підтвердження легітимності своєї влади;

- підприємцям держава має забезпечити гарантії прав власності, сприятливий діловий клімат, а з боку бізнесу відчувати підтримку;

- узгодження інтересів між суспільством і бізнесом має відбуватися в процесі реалізації принципів соціальної відповідальності підприємцями, які, мають відчувати підтримку своїх інтересів з боку суспільства, що може проявлятися у зростанні гудвілу підприємств;

- роль „сполучного елемента” у взаємодії держави та бізнесового сектору можуть виконувати громадські організації, оскільки, з одного боку, вони можуть бути захисником інтересів бізнесу, а з іншого – лобювати інтереси бізнесу перед державою [7, с. 13].

Отже, результатом такої взаємодії можна назвати здійснення бізнесом соціального підприємництва.

Соціальне підприємництво – є різновидом бізнесу, який поєднує дві мети: розв'язувати суспільні проблеми та отримувати прибуток. Тобто воно має в собі благодійний та комерційний складники [8].

Соціальні підприємства можуть працювати за кількома моделями:

- працевлаштовуючи соціально незахищені, вразливі й мало представлені групи населення, а також допомагаючи їм в адаптації і соціалізації;

- створюючи соціально значущі товари або послуги, зокрема, такі, що безпосередньо вирішують конкретну суспільну проблему;

- спрямовуючи частину або весь прибуток на благодійні ініціативи, підтримку громадських організацій, соціальні/культурні/екологічні та інші проекти [8].

О.М. Поплавська окрім вказаних вище наведених моделей праці наголошує, що соціальне підприємництво допомагає у: знаходженні нових шляхів для реформування державних соціальних послуг; залученні громадян до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах, об'єднання громад навколо соціальних проблем; появі нових видів соціальних послуг, які залишаються поза увагою звичайного бізнесу у зв'язку з малоприбутковістю, непопулярністю, відсутністю належної професійної підготовки; більш ефективному використанні наявних ресурсів регіону у вирішенні

соціальних проблем; зниження навантаження на місцеві бюджети у вирішенні соціальних проблем [9, с. 185-186].

О.М. Поплавська зробила висновок, що в Україні соціальне партнерство недостатньо було реалізовано та набула поширення така форма співробітництва як державно-приватне партнерство. І такі взаємовідносин між державою і бізнесом мають свої особливості: за наявності формалізованого інституту соціального партнерства, уряд стимулював поширення державно-приватного партнерства. Вона робить висновки, що результативність державно-приватного партнерства, як й інституту соціального партнерства, не висока в Україні, адже поширення цього явища не мало таких відчутних фінансових результатів, як очікувалося (у порівнянні з країнами Європи, США) [9, с. 185-186].

ЗУ „Про державно-приватне партнерство” було прийнято ще 1 липня 2010 року. Ним було встановлено, що державно-приватне партнерство може бути реалізовано у формі: концесійного договору; договору управління майном (виключно за умови передбачення у договорі інвестиційних зобов'язань приватного партнера); договору про спільну діяльність (ст.5 Закону [10]).

Ефективність здійснення державно-приватного партнерства оцінюється шляхом: детального обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків його здійснення державно-приватного партнерства за результатами аналізу: економічних та фінансових показників фінансової моделі реалізації державно-приватного партнерства; соціальних та екологічних наслідків з урахуванням можливого негативного впливу на стан довкілля; визначення соціально-економічних та екологічних перспектив після закінчення дії договору державно-приватного партнерства (ч.1, ст.11 Закону [10]).

Підтримкою для розвитку державно-приватного партнерства стало прийняття у листопаді 2015 року ЗУ „Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні” який суттєво розширив перелік сфер, де може застосовуватись державно-приватне партнерство, додав такі, як: поводження з відходами, надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт повністю чи частково зруйнованих житлових будинків, внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичної операції; встановлення модульних будинків та будівництво

тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб; надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я; управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини [11]. Отже, ми бачимо, що законодавець наблизив механізм державно-приватного партнерства до соціального підприємництва, спрямованого на підтримку осіб, що постраждали у наслідок збройної російської агресії. На сьогодні, це питання є, особливо актуальним.

Так, за рік з початку повномасштабного російського військового вторгнення загальна сума прямих задокументованих збитків житловій та нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі склала понад 143,8 млрд. дол. США. Найбільша частка у загальному обсязі прямих втрат належить саме житловим будівлям (37,3% або 53,6 млрд. дол. США.) та інфраструктурі (25,2% або 36,2 млрд. дол. США). Сукупні прямі втрати від руйнувань та пошкоджень об'єктів громадського сектору (соціальні об'єкти та установи, заклади освіти, науки та охорони здоров'я, культурні споруди, спортивні об'єкти, адміністративні будівлі тощо) складають близько 13,69 млрд. дол. США [12].

У порівнянні з початком червня 2022 року відбулося суттєве збільшення кількості зруйнованих та пошкоджених об'єктів інфраструктури: з 121 тис. до 153 тис. об'єктів зросла кількість житлових об'єктів, які постраждали від війни, з 777 до 1216 — медичних закладів, зі 111 до 630 — адміністративних будівель, зі 105.2 тис. до 207,5 тис. — приватних легкових автомобілей. Тактика щодо пошкоджень енергетики України масованими ракетними ударами, яку Росія почала застосовувати з жовтня 2022 року призвела до того, що прямі втрати в енергетичній сфері оцінюються вже в 8,1 млрд. дол. США [12]. Жителі населених пунктів, які перебували під окупацією, областей де відбувалися активні бойові дії та регіонів наближених до місць ведення бойових дій — потребують підтримки від держави в контексті відбудови зруйнованого житла, компенсації вартості пошкоджених транспортних засобів.

Враховуючи те, що того резервного фонду, який формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру бюджету, який не може перевищувати 1 % обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету (ч.2, ст. 24 БК України [13]) не вистачає на покриття збитків завданих населенню, критичній й промисловій інфраструктурі держава має шукати інші способи фінансування, зокрема мотивуючи представників бізнесу долучатися до реалізації соціальних проектів, спрямованих на реконструкцію та відновлення

житла, закладів освіти, охорони здоров'я та інших об'єктів. А також підтримувати бізнес у працевлаштуванні вимушено переміщених осіб, – все це вказує на те, що має бути тісна співпраця держави і бізнесу у реалізації соціальних проектів, де суб'єкти господарювання брали на себе зобов'язання з участі у реалізації соціальних проектів, а держава надавала підтримку бізнесу, що б могло мати вираз у наданні податкових пільг, безвідсоткових (або за зниженими відсотками) кредитів, тощо.

Адже, не дивлячись на те, що до Розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БК України було внесено зміни, відповідно до яких Кабінетові Міністрів України надано можливість приймати рішення: щодо скорочення видатків і кредитування державного бюджету та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету з метою використання на потреби Збройних Сил України, інших військових формувань залучених до виконання завдань щодо відсічі збройної агресії, забезпечення недоторканності державного кордону та захисту держави [13]. Ці кошти не можуть бути використанні на відновлення житла громадян та реалізації соціальних проектів, що знову таки показує на необхідність пошуку інших шляхів фінансування соціальних програм, зокрема шляхом тісної співпраці з бізнесом.

Проте, на сьогодні, соціальне підприємство не дивлячись на певну динаміку свого розвитку все ж таки реалізується не на вищому рівні. І цьому явищу – є багато причин.

Механізм реалізації соціального партнерства бізнесу та публічної влади в сучасних умовах може виглядати наступним чином (рис. 1).

Стосовно Блоку № 1 „Допомога у працевлаштуванні соціально незахищених, вразливих груп населення”. На сьогодні держава майже не надає ніякої підтримки та не мотивує суб'єктів господарювання які приймають на роботу представників соціально незахищених, вразливих груп населення. Дослідивши законодавство у сфері оподаткування, встановлено, що суттєвою підтримкою бізнесу – є оподаткування єдиним соціальним внеском фонду заробітної платні осіб з інвалідністю за ставкою 8,41 % (ч.13, ст. 8 Закону [14]), тоді як оподаткування інших осіб відбувається за ставкою 22 %. Це мотивує роботодавця приймати на роботу осіб, які мають інвалідність, адже для оподаткування їх фонду оплати праці застосовується знижена ставка.

На сьогодні, з-за проведення бойових дій на території України багато жінок втратили годувальника та вимушені самотійно виховувати дітей. Зазвичай, роботодавці не зацікавлені у прийнятті на роботу жінок, що самотійно

виховують маючи побоювання у нестабільності їх роботи (часті лікарняні, ситуації, коли жінкам ні з ким залишити дитину та ін). Доцільно розглянути питання стосовно надання зниженої ставки єдиного соціального внеску цій категорії осіб за для підвищення мотивації роботодавців у прийнятті їх на роботу.

Стосовно Блоку №2 „Виробництво соціально значущих товарів”, хотілося б відмітити, що Постановою КМУ від 22 квітня 2020 р. № 341 було визначено перелік товарів, які мають істотну соціальну значущість, зокрема: крупа гречана; цукор-пісок; борошно пшеничне вищого сорту; макаронні вироби вітчизняного виробництва (вермішель з борошна пшеничного вищого сорту); молоко пастеризоване жирністю 2,5 відсотка (у плівці); хліб житньо-пшеничний; яйця курячі категорії С1; птиця (тушка куряча, четвертина тушки курячої); вода мінеральна негазована; масло вершкове жирністю 72,5 %; природний газ; електрична енергія; бензин марки А-92; бензин марки А-95; дизельне паливо; батон; олія соняшникова рафінована [15].

Проте, для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану було видано Постанову КМУ, відповідно до якої встановлювалися граничні рівні торговельної надбавки (націнки) на продовольчі товари вітчизняного виробництва, як-то: борошно пшеничне вищого сорту, молоко пастеризоване жирністю 2,5 %, хліб житньо-пшеничний, яйця курячі категорії С1, птиця (тушки курячі, четвертини тушки курячої), батон та олія соняшникова рафінована, в розмірі не більш як 10 % з урахуванням рекламних, маркетингових послуг, послуг з підготовки, обробки, пакування, інших послуг, пов'язаних з реалізацією відповідних товарів кінцевому споживачу [16]. Одним із завдань такого кроку було – відкриття доступу для споживання продовольчих товарів усім верствам населення та підтримка вразливих верств. У разі недотримання цих вимог продавець може бути притягнутий до адміністративної відповідальності.

Звичайно, від запровадження таких заходів суб'єкт господарювання має великі збитки, що робить не вигідним виробництво та реалізацію таких товарів. Для підтримки виробника потрібно розглянути можливість запровадження податкових пільг для виробників, які мають істотну соціальну значущість, зокрема зменшення ставки податку на прибуток, можна запропонувати до 10 %, замість 18 %, та податку на доходи фізичних осіб, якщо виробником – є фізична особа підприємець, що обрала загальну систему оподаткування, зменшення податку на додану вартість до 7%

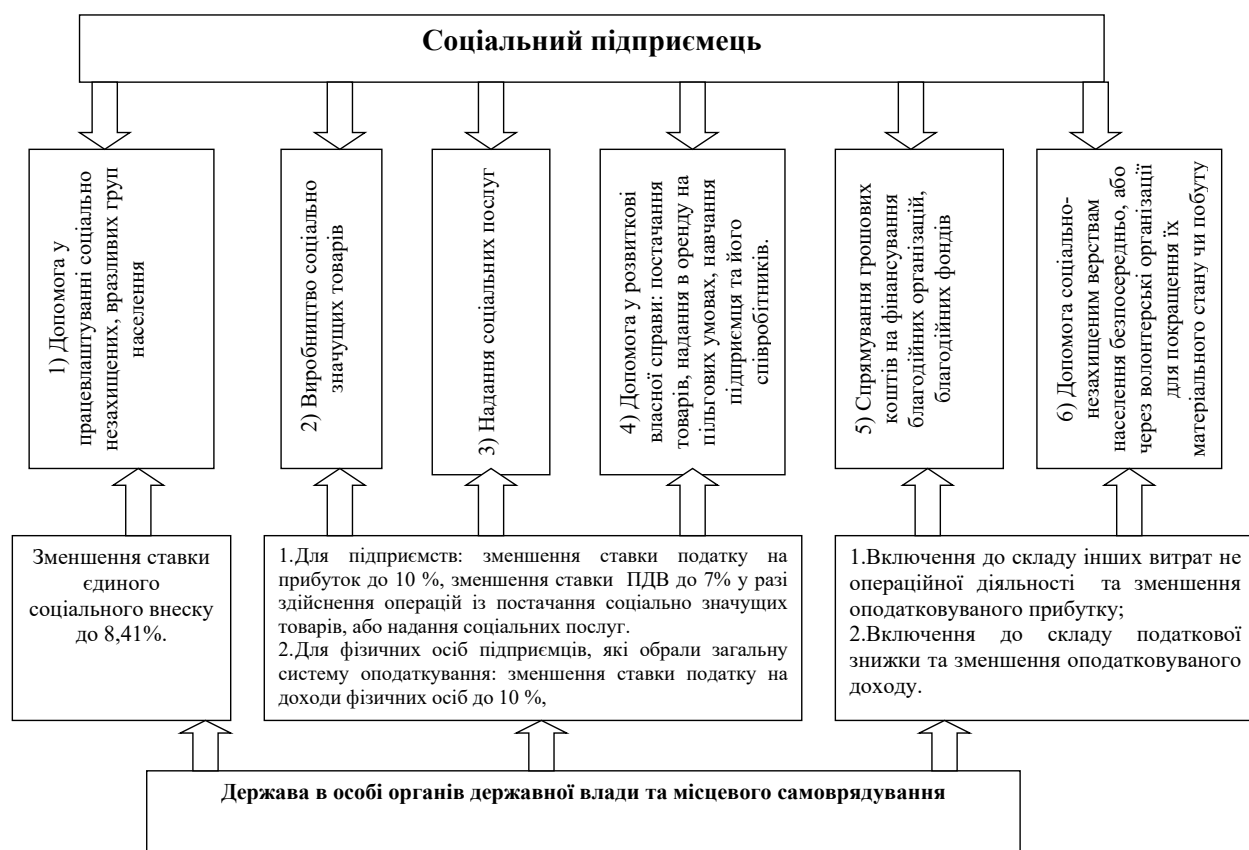

Рис. 1 Механізм реалізації соціального партнерства бізнесу та публічної влади в сучасних умовах (розроблено автором)

у разі здійснення операцій із постачання цих товарів.

Стосовно Блоку № 3 „Надання соціальних послуг”.

Базовими соціальними послугами, які можуть надавати соціальні підприємці у цей період (обтяжений наслідками збройної агресії) можуть бути: догляд вдома; підтримане проживання; соціальна адаптація; соціальна інтеграція та реінтеграція; надання притулку; екстрене (кризове) втручання; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; соціальна профілактика; натуральна допомога; фізичний супровід осіб з інвалідністю (ч.6, ст. 16 закону [17]).

Це можуть бути як прості соціальні послуги, які не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги (наприклад: консультування стосовно отримання виплати я внутрішньо переміщеної особи, виплати у разі втрати годувальника, оформлення документів на визнання особи першого ступеню споріднення безвісно зниклої чи померлою для вирішення питання спадкоємництва. Крім того, це можуть бути послуги із тимчасового розміщення осіб, майно яких було зруйновано під час ворожих атак, надання харчування та інші послуги).

Соціальні послуги можуть мати й комплексний характер, які передбачатимуть консультації фахівців, їх подальший супровід, наприклад: соціальний супровід.

Соціальний супровід – це комплексна соціальна послуга, під час якої фахівці планомірно допомагають особі або сім’ї у складних життєвих обставинах подолати труднощі і можуть передбачати наступні дії: відвідування сім’ї або особи; допомога в оформленні документів; надання індивідуальної або групової психологічної підтримки, залучення членів сім’ї до психотерапевтичних чи корекційних груп, до тренінгів, дискусій, засідань за круглим столом, семінарів, лекцій, надання інформаційно-освітніх матеріалів, інструкцій, буклетів [18]. Це можуть бути суб’єкти господарювання, як то самозайняті особи, що провадять незалежну професійну діяльність (адвокати, нотаріуси – з приводу надання консультацій щодо оформлення документів; психологи, лікарі, які займаються приватною практикою), а також це можуть бути й заклади охорони здоров’я недержавної форми власності, які будуть надавати консультації з приводу професійної реабілітації особам, що отримали поранення та погіршення здоров’я, набули

інвалідності. Це можуть бути і заклади освіти приватної форми власності в частині проведення тематичних лекцій з загальної психології, соціальної адаптації, кризової психології, психології емоцій, психології міжособистих відносин, а також лекції з відкриття власної справи, набуття знань у сфері фінансів, бухгалтерського обліку, управління персоналом, плануванню і контролю на підприємстві, стратегічного аналізу, податкового обліку (для тих внутрішньо переміщених осіб, які прийняли рішення відкрити власну справу).

Соціальний супровід може передбачати й надання комплексних спеціалізованих соціальних послуг, споживачами яких можуть бути специфічні категорії, як то – особи, що є нарко-, алгозалежними, перебували у полоні, пережили сексуальне або фізичне насильство, ВІЛ-інфіковані.

Нажаль, з початком повномасштабного вторгнення на територію України спостерігається зростання споживання алкогольних напоїв та наркотичних або психотропних речовин (існує хибне уявлення, що їх може бути хорошим способом зняти стрес).

У травні 2023 року Український інститут майбутнього провів онлайн дослідження того, як українці реагують на психічні навантаження, як змінився їх психоемоційний стан від початку війни. Результати дослідження свідчать про те, що 82% опитаних вживають алкоголь, а 26% — вживають його зараз більше, ніж це робили до початку війни. 64% вживає алкоголь декілька разів на місяць або рідше. Водночас регулярно або доволі часто це роблять лише 18%. Для 16% респондентів вживання алкоголю є важливим способом розслабитись та відпочити. 28% опитаних зізнаються, що збільшили вживання алкоголю після початку повномасштабної війни. Зазначається, що серед тих, хто вживає алкоголь більшість складають чоловіки [19]. Також, за результатами опитування Інституту психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків, 83% респондентів стверджують, що їхній психічний стан погіршився, однак більшість респондентів (58%) не вживають препарати/речовини для подолання депресії/тривожності/покращення сну [20] (тоді, як ми розуміємо, що 42 % вживає, і це дуже великий показник). На сьогодні, передбачені пільги лише фізичним особам, які отримують такі соціальні послуги у вигляді виключення з числа оподаткованого доходу вартість соціальних послуг, які надаються за Класифікатором соціальних послуг його надавачем. Проте, від оподаткування податком на прибуток звільнені лише неприбуткові організації. Тобто, якщо соціальні послуги надають

громадські організації, метою яких не є отримання прибутку – вони звільнені від оподаткування, але якщо говорити про само зайнятих осіб або юридичних осіб, які не належать до неприбуткових, але вони надають безкоштовно соціальні послуги постраждалим від збройної агресії, від насильства (чи за інших підстав) особам, то вони оподатковуються на загальних підставах. Доцільно, також застосувати податкові пільги за податками, перерахованими у Блоці №2.

Стосовно Блоку № 4 „Допомога у розвитку власної справи: постачання товарів, надання в оренду на пільгових умовах, навчання підприємця та його співробітників”. Така допомога може бути представлена у вигляді надання на безоплатній основі не житлових приміщень в оренду внутрішньо переміщеним особам, які бажають відкрити власну справу на території де вони тимчасово перебувають. Або ж у вигляді безоплатного надання товарів для розвитку власної торговельної справи; робіт чи послуг у ремонті чи збудуванні приміщення, призначеного для подальшого ведення бізнесу. На сьогодні пп. 197.1.15, п. 197.1, ст. 197 ПК України передбачено звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій у вигляді надання благодійної допомоги, або безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям. Доцільно було б дозволити соціальному підприємцю (підприємству чи фізичній особі – підприємцю) включати до складу інших витрат не операційної діяльності витрати, пов’язані із реалізацією соціальних програм. Це б дозволило зменшити оподаткований прибуток (дохід) під час розрахунку податку на прибуток підприємств чи податку на доходи фізичних осіб.

Стосовно блоку №5 „Спрямування грошових коштів на фінансування благодійних організацій, благодійних фондів”.

Хотілося б зазначити, що, на сьогодні, суб’єкти господарювання не зацікавлені у здійсненні підтримки благодійних організацій та благодійних фондів. Адже, якщо у першій редакції Податкового кодексу України (від 2 грудня 2010 року) підприємствам дозволялося відносити до складу інших витрат звичайної діяльності суми коштів або вартість товарів, виконаних робіт, наданих послуг, добровільно перерахованих (переданих) протягом звітного року неприбутковим організаціям в розмірі, що не перевищує 4 % оподаткованого прибутку попереднього звітного року (пп. 138.10.6, п.138.10, ст.138 ПК України [21]). То, пізніше ця норма була, взагалі, скасована.

На сьогодні дозволено включати до складу податкової знижки лише витрати, що понесені

фізичною особою у вигляді коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям у розмірі, що не перевищує 4 % суми його загального оподаткованого доходу звітного року (пп.166.3.2, п.166.3, ст. 166 ПК України [21]). Але ця норма ніяк не стосується бізнесу, бо знижка може бути застосована лише до доходу у вигляді отриманої заробітної плати, тоді як приватний підприємець позбавлений права на таку знижку.

На сьогодні, благодійні організації та благодійні фонди надають велику підтримку постраждалим від збройної російської агресії у вигляді гуманітарної допомоги, фінансової підтримки, реконструкції житла та ін. Співпраця з бізнесом – є дуже важливою, але доцільно розглянути питання стосовно надання податкових стимулів бізнесу, зокрема знову дозволити включати до складу витрат, кошти, або товари (роботи, послуги) передані неприбутковим організаціям (а точніше благодійним організаціям та благодійним фондам) збільшив цей розмір до 10 %.

Стосовно Блоку № 6 „Допомога соціально-незахищеним верствам населення безпосередньо, або через волонтерські організації для покращення їх матеріального стану чи побуту. Соціальне підприємство у цьому напрямку могло б здійснюватися як постачальниками товарів (наприклад у разі безоплатної передачі будівельних матеріалів для відновлення та реконструкції зруйнованого житла; передачі товарів (продуктів харчування, одягу, взуття, засобів гігієни) як фізичним особам, які постраждали внаслідок російської збройної агресії (так і тим, що є соціально незахищеними верствами населення за інших причин: інвалідність, особа, що самостійно виховує дитину, тощо) так волонтерським організаціям для надання внутрішньо переміщеним особам, або тим, хто перетерпів під час ракетної атаки послуг щодо відновлення житла або життєнеобхідних товарів. За для підтримки бізнесу можна запропонувати державі внести зміни до ПК України в частині заходів зазначених у Блоці №4.

Висновки. Визначено, що результатом взаємодії держави і бізнесу можна вважати здійснення бізнесом соціального підприємства, яке є різновидом бізнесу, що має дві мети: з одного боку – розв’язання суспільних проблем, з іншого – отримання прибутку.

Доведено, що в Україні соціальне партнерство недостатньо було розвинуто, а більшого поширення така форма співробітництва як державно-приватне партнерство. У 2015 році

було внесено зміни до механізму реалізації державно-приватного партнерства у напрямку його наближення до соціального підприємництва, спрямованого на підтримку осіб, що постраждали у наслідок збройної російської агресії.

Запропоновано Механізм реалізації соціального партнерства бізнесу та публічної влади в сучасних умовах, обтяжених війною. У механізмі наведено перелік напрямів діяльності, які може здійснювати соціальний підприємець в межах соціального партнерства з органами публічної влади. За кожним з напрямків діяльності запропоновано методи державної підтримки, які мають полягати у наданні податкових пільг з податку на прибуток, податку на доходи фізичних осіб, податку на додану вартість та єдиного соціального внеску.

Крім того, доцільно прийняти окремий нормативно-правовий акт, який би здійснював правове регулювання порядку здійснення соціального партнерства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ільїна М. В. Управління та соціальне партнерство у сфері туристично-рекреаційної діяльності: Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2013. № 45. С. 48-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcpitp_2013_45_10
2. Шевченко Н. В. Соціальне партнерство в освіті: конфліктний підхід як методологічна орієнтація: Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 3. С. 160–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_3_20
3. Іваницька С. Б., Коротка І.А. Соціальне партнерство основа ефективної діяльності підприємства: Економіка і регіон. 2012. № 4. С. 158-161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_4_32
4. Василенко Л. Василенко А. Формування місцевих бюджетів та соціальне партнерство: Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2011. № 1. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2011_1_6
5. Спасів Н., Кулина Г., Лубкей Н. Соціальне партнерство як імператива соціально-економічного розвитку України: Вісник Економіки 2021. №. 3. 8–19. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/1250>
6. Панкевич О.З. Соціальна держава: проблеми загальної теорії: Монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. П.М. Рабіновича. Львів: Львівський юридичний інститут МВС України, 2004. 183 с.
7. Біла І. С., Шевченко О. О. Соціальна відповідальність держави та бізнесу як умова розвитку соціальної економіки: Наукові записки НАУКМА. Економічні науки. 2020. Том 5. Випуск 1. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/a019bd63-3afe-459d-9e14-91f79e12b9d3>

8. Як розвивати соціальне підприємництво: особливості бізнесу та українські кейси. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriyemnicztvo-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi>

9. Поплавська О.М. Трансформація взаємодії держави і бізнесу: Економіка і організація управління. 2016. № 2 (22). С. 181-187. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4809/4840>

10. Про державно-приватне партнерство: Закон від 1 липня 2010 р., № 2404-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#top>

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні: Закон від 24 листопада 2015 р., № 817-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-19#top>

12. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення: Березень 2023. Міністерство інфраструктури України. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf

13. Бюджетний кодекс України: Закон від 8 липня 2010 р., № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування 8 липня 2010 р., № 2464-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

15. Перелік товарів, що мають істотну соціальну значущість: Постанова від 22 квітня 2020 р. № 341 / Кабінет Міністрів України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2020-%D0%BF#n13>

16. Про регулювання цін на окремі види продовольчих товарів та забезпечення стабільної роботи виробників продовольства в умовах воєнного стану: Постанова від 19 червня 2023 р. № 650 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2023-%D0%BF#Text>

17. Про соціальні послуги: Закон від 17 січня 2019 р., № 2671-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

18. Що таке соціальний супровід та як він може допомогти вийти зі складної життєвої ситуації: Офіційний веб-портал Печерської районної в місті Києві державної адміністрації. URL: <https://pechersk.kyivcity.gov.ua/news/shcho-take-sotsialniy-suprovid-ta-yak-vin-mozhe-dopomogti-viyti-zi-skladnoi-zhittevoi-situatsii>

19. Михайлов Д. 28% українців почали частіше вживати алкоголь після початку повномасштабної війни. URL: <https://suspilne.media/492022-28-ukrainciv-pocali-castise-vzivati-alkogol-pisla-pocatku-povnomasstabnoi-vijni/>

20. Вплив війни на українську молодь: психічне здоров'я та вживання наркотичних речовин і алкоголю у 2022 році. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/vplyv-vijny-na-molod-ukrayiny-opytuvannya-2022.pdf>

21. Податковий кодекс України: Закон від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17-ed20101202#top>